

ШЫН

СЭКП ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЯ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИҢ ОРГАНЫ

1955 АПРЕЛЬ 26 ВТОРНИК № 85 (3279)

Өртөө 20 коп.

Маркс—Энгельс—Ленин—Сталинның туғу-нуң адаа-биле, Коммунисттик партияның, удуртулгазы-биле—коммунизмнің, тишелегезинче, бурунгаар!

(1955 чылдың Май 1-ге СЭКП ТК-ның Кыйгырыгырандан.)

Лениннің идеялары коммунизмге орукту чырыдып турар В. И. Лениннің төрүтүнөн хүнүндөн бээр 85 чыл болган оюн таварыштыр Москвага болган байырлы хуралга эш Д. Т. ШЕПИЛОВТУҢ илеткели

Эштер! Совет Эвилелиниң, улус демократизмнің чурттарының ажылчы чоннары, капиталисттик болган колония-делегейниң ажылчы агызы, бүгү дешпагелге кижэ төрөлеткен Владимир Ильич Лениннің төрүтүнүн хүнүндөн бээр 85 чыл болганын кайгамчытыг хүндү демдеген турарлар.

Ленин—революстук бодалдык болган революстук хөдөлүшкүнүн кайгамчытыг өндүрүлүг кижиз, Коммунисттик партияның улуг үндөшлөктүзү, делегейде бир дугаар Совет социалисттик күрүнениң тургузукчузу, бүгү чурттарының ажылчы чоннарының башынчысы.

Ажылчы агынның геннадык башкылары болган теоретиктери К. Маркс болган Ф. Энгельс ажылчы агынны өздүгү-ла артемиңг мпроволерине-биле чөпсөткөчүр. Олар капитализмнің типтиң келерини, хөгжүдөшүнүн болган өдүрүңүң хообуларын айтканынар, социалисттик революцияның чайлаң чөгүн артем өзүгүр үндөшлөчкөр, олар капитализмнің хөгжүдүлүгү болган социалисттик нийтиледик тургузукчузу болур ажылчы агынның төөгүдүгү ролон илердин айтканынар, олар коммунизмнің хөгжүдөшүнүн ийи үе-чадаларын ийити хөвөрлөргө тодарып шынчылкөчкөр. Сөстүң өң-не ханы, революстук-тогандыктыг утказы-биле алырга, ынаптыг шыңчы марксистиң болган-ның учурунда Ленин марксизмнің идеяны кайлаң кайгамчытыг узуу-биле көздөткөн.

Ленин политикадык демиселдиң ареназынче чаа үеде, кажаң капитализмнің хөгжүдөшүнүн монополия мурунунда үе-чадаларын империализмнің үе-чадаларына шынчыл турган үеде үнүн. Капитализмнің чөрдүлөдөрү Россияга онза чыды-биле илереп көздөгөн. Делегейниң хосталгалык демиселинин төвү өчкө шынчыл карин турган. Мааза ад улуг революстук тузукчулар өсөтүр чедиң турган. Россия делегейге Ленинни берген. Россия ленинизмнің төрөн чурту болган.

Өд-биле кады ленинизм улустар аразының бүгү хөгжүдөшүн, бүгү делегейниң хосталгалык шимчөөшкүндө кады даямдарың болуу турар. Ленинизм — интернационалдык өөрөдиг. Ленинизм болза, империализм болган пролетар революцияның үезиниң, коммунизм тургузукчулукунун үезиниң марксизм. Кижизин бодалының муң-кун чылдар дүргүзүлдө көңдөп алган бүгү-ле эң өң чүдүлери ол бодунда синиктирип турар. Бүгү делегей дүргүзүлдөшүнүң чөпсөткөчүр чаа үеде геннадык түңүрөгө үндөшлөш Ленин марксистиң философияны — диалектиктик болган төөгү материализмни, марксистиң политиктиг экономияны хөгжүдөшүн болган байыткан. Ленинизм болза, орус болган делегей културалының дөдө чедишкени болур.

Ленин революцияның улуг стратегия чөраан. Бүдүрүлгөң капиталисттик аразының хөгжүдөшүнүн ханы чорудууларынче бодалының тода өскө кара-биле хандыр көрбүшөөн, Ленин империализм дугайында шылгарангай шынчылдык тургузукчузу болган. Империализм үезинде капиталисттик чурттарың экономикадык болган политиктиг хөгжүдөшүнүн дөң өвезинде хообулуун айтканы, Ленин социалисттик революцияның чаа, туваунга чөткөн теорияны тургускан, ол теория чаа амдыралче орутту бүгү дарлактап кижэ төрөлеткенге салып берген Октябрьниң социалисттик Улуг революциянының туту болган теоретиктиг үндөшүн болган.

«Черн хан-биле суггарган, кижэ төрөлеткенге ашкэ болган чериктедир чорукка чедирген, бодунуң өлүмүнүң мурунунда калчарашкының илерөшкөчкөрү кайы хире-да калчаа араатаның болза, дөмө-ле удаас, чайлаң чөк өвүр шак ол черин араатаның, капитализмнің чер бөмбүрөөң бир булуңунга өң баштай дүжүр өктөр чорук биске таварышкан учурунда бистер чоргарарың болган бодунусту аас-кеңиктиг кылдыр санаар өргөлдү бис» — деп Ленин бизден (т. 27, арын 460).

Бис көрүп турувуста-ла делегейниң өргү, куулап байып чыдар капиталисттик системаың саңдараашкыны улам-на күштедиң, делегейниң чаа, бөдүн үнүп орус социалисттик системаы улам-на өвүп, быжымын турардыр. Чөвөр дугаар чүс чыл болза, марксизм-ленинизмнің улам-на тишлеп турар идеяларын тилгелеткен чүс чылы болур.

Ленин — артемиңг эң улуг шылгарангай кижизи. Нийтиледик социалисттик чарытгалыңың хообуларын, оруктарын болган хөвөрлөргө, коммунизм тургузукчулукун хообуларын болунун айтканы-биле Ленин марксизмнің дөдө чадае көдүргөн. Пролетариаттың диктатураының дөдө принципи болза, ажылчы агынның улугту розу турда ажылчы агынның болган тараачынарның өвезиле болур деп кол чүдүлү үндөшлөш, пролетар диктатураының дугайында айттыгы ол бүгү таза-биле ажылдап кылган. Национал-колониал айттыгының теорияны ол тургускан. Социализм болган коммунизм тургузарының эң чугула экономикадык айттыгыларын ол ажылдап кылган. Хей националдык күчүдү Совет күрүне — Совет Социалисттик Республикаларның Эвилели болза, ленинизм идеяларын чарыткыч улуг күжүнүң диринг боттанышкыны болур.

Геннадык бодалчы болган политиктиг демиселдиң, революстук чарытгалыңың мастери болган хей миллион массаларның организаация болур шынары Ленин бодунга дүштүргөн. Россияга пролетарың революстук шимчөөшкүндө эң өвезинде Ленин мынча дөдө: «Биске революционерлерниң организаацияны бергенер, — бычкан бис Россияны андара тууптар бис» (т. 5, арын 435). Революционерлерниң шак мыдыг организаацияны ол бистин алдарыг Коммунисттик партияныстаң күрүне биле тургускан, ийи талазын биле канваа болган дарганнап өстүргөн. (Адыш часкышымы).

Лениннің партия үш революцияларын социал тузукчулуктарында ажылчы агынның авангардына чөраан. Партия хамааты дайының болган империалисттик интервенцияны чылдарында бодунун Ада-чуртунун хосталгалык болган хамаарында чорун дөдө совет-кызылларның чүтүдүдү демиселди баштаан. Лениннің хөвөрүн улуг үргүзүлгөчү Иосиф Виссарионович Сталинның удуртулгазы-биле партия эң улуг шыгалдаларын болган бергенери ажин артемиң, меншевиктер-биле, троцкистер-биле, барын үздөңгү катан тургузукчулар-биле, улустун хей саныг дайыштары-биле кады-дошкун демиселе бистин чурту-вусту социализмнің тилгелеткенге чедирип келген. Партияның башталгалы-биле совет улус болган он мадыларны чөпсөктүг күштери Ада-чуртун Улуг дайының чылдарында гитлерги агрессорларын хөв-куактыг аг-шериглерин чылаң шалкан болган делегейниң фашисттик кууданышкының кызыллардан калгалып алган.

Лениннің шылгарангай соратниктеринге болган өөрө-

викчилеринге удуртурган коммунистер партияны ам коммунисттик нийтиледик тургузарымың талазы-биле бистин улугу-вустун тургузукчу улуг ажылчы хей-агт кижини, организаация турар. Партияның дайынчы, тилгелеткиг тугу ленинизм бодун тургай, бодун турган болур-да. (Үргүлчүлөдиг адыш часкышымы).

Эштер! Нийтиледик социалисттик өгөлөргө чарыттыңче кирбүшөөн, совет улус баштаймы удааныңда, өрткөн үедең салган келген өң-не сайырангай өвөс экономикадык үндөш-сугура даяныр учурга таварышкан.

Эге баштай чыгыс тускайлап алган чуртка социализмнің тилгел болурунун дугайында чаа революстук теорияны барымаалаш, Ленин бистин чуртувуска социалисттик нийтиледик тургузарының планын артем өзү-биле ажылдап кылган. Ол планын составыңг кезектери болза: а) чурттуң социалисттик индустриализацияны, б) тараачы ажыл-агыйларын бүдүрүлгө талазы-биле кооперастарында үндөшлөш, көдө ажыл-агыйны социалисттик өзү-биле чарытыр, в) културга революцияны бодун турган. Өзү-биле күчүдү болган азы-биле социалисттик күрүне тургузарында өргөжөк чугула бүгү-ле чүдүлөр бисте бар деп Ленин айттып турган.

Ленин 1917 чылда-ла бүгү-ле үе-чадаларда бурунгаар чүткүр болган Россияның техника-экономикиг жөндөмшөөшкүндө төөгүдүгү кыска хуусаага узуктар деп улуг сору-ганын партияның болган чонуну мурунунга салган.

Социализмнің материалдык үндөшүн болза, улуг, машиналы индустрия, бүдүрүлгө хөвөрлөргөң бүдүрери болур деп Ленин өөрткөн. Лениннің планын удуртулга болду-рган, Коммунисттик партия Сталинның башталгалы-биле социалисттик индустриализацияны суурунга совет экономикаың үндөшүн чарытгаларың боттандырган. Лениннің идеялар массаларың хаара тутуш, күчүдү материалдык кула болур берген. Совет чурт жөндөңдөй чоруктан депши-геже канчаар-ла аажок улуг шурөшкенини кылган. Капиталисттик делегейни эң хоочун чурту—Англияга, үлетпүр өргөдөшүнүн өвезиндең турга, ийи чөткөн өвөс өз чылдар, а Америкаың Колтшикан Штаттарында — чүс хире чылдар хөвөрлөргөң, индустриалдык хөгжүдөшүнүн өртүң СССР ийи он чылдардан өвөс үениң дүргүзүлдө-ла өрткөн. Ам Совет Эвилели—жүчүлүг индустриалдык күрүне. 1954 чылда СССР-ниң улуг үлетпүрүнүн нийти продукциямы 1913 чылдың дешпагелден (демиселе өрткө-биле) 35 катап ашкан, бүдүрүлгө хөвөрлөргөң бүдүрүп үндүрү—75 амык-ла 60 катап, электри энергияны бүдүрү—75 амык катап, машина туудунун продукцияны — 160-дан амык катап ашкан. Ажыл-агыйның социалисттик планын систематизация эң улуг артык күштери бо чургайлардан кестип турардыр.

Эштер! Пролетар революцияны тилгелеш соонда көдө ажыл-агыйны социалисттик өзү-биле чарытпн тургузарының өргөжөк чугулазын Маркс биле Энгельс баш удур өттүр көргөн. Ийи чалжык олар ол чарыт тургузгалыңы толарай программаны берип шыдаас болган харын ийи соругалың боттарының мурунга салбайн турганы чө-ле билингир. Бодунуң ханы утказыны болган тараачынарның калбае массаларында билингириниң талазы-биле шак мыдыг геннадык программа Лениннің кооперастив планынга бердинген турган.

Бүдүрүлгөң хөвөрлөргөң нийтиниң өңчүгү турда, пролетариаттың буржуазияны аңгы талазы-биле ашкан тилгелеш турда социализмнің кооперастив тургузуу—социализмнің тургузуу болур деп Ленин өөрдөңгү турган. Бистин күдөшлөш болган үргөвөс чүдө турганы дөргө, чөдө ажылчыны, көдө ажыл-агыйны өң-не хоужу-дыңгай бүдүрүлгөң чаа орукка тургузарында, оң чары-тыры болган чер ажылчындө мөдөрдө чөк, эри өзү-биле чөру-туну турган бүдүрүлгөдөң өрткөмө болган техниканың чызып алышыңарында үндөшлөшкөн бүдүрүлгө кылдыр хуудуларында болуп турган» (т. 28, арын 319).

Лениннің кооперастив планы-биле чөпсөткөчкөр Коммунисттик партия өвүн турар социалисттик индустрияны кү-чүдөңгө даянган, ажылчы агынны, тараачынарның хей миллион массаларын көрөдө чарыткыч улуг ажылга чедирген. Октябрь революциянының соон дарын болган, калбае коллективизация болган кулактарың аңгы кылдыр уаутканын ышкан, бүдүрүлгөң, он-он миллион кижилерниң амыралыңың база чуртугалыңың үндөшкөчкөрүн чарытгалыңың шак мыдыг көмөдөңгөң болган шак мыдыг ханын нийтиледик шимчөөшкүндөңгөң делегей төөгүдү билес. Чүс-чүс чылдар-биле салтынар төөгүдү дүргүзүлдө үрөмк бараан бүдүрүлгөң сандалар дүжүп чаа массалар калчанды-түргөдөңгөң келген, көдө эри, хуу-өңчүгү тургузуунуң орунуга, шаанда кестип көрбөс, чаа, көдөшүчү тургузугу тургустуған. Он тургузугу тараачы-нарның аңгы-аңгы кезектерге чарып чорун, кулак ку-даныңы, көдөдө яларалды болган казыгал-түргөдөңгөң уауткан чөк кылган, көдө ажыл-агыйны бүдүрүлгү күш-терин хөгжүрүлгөң, көдөшүчү тараачынарның мате-риалдык чаагай байдалы болган културалың өстүрүл-гөң кылыгар чөк болдунар аргалары ол тургузугу амы-кан. Колхоочу тургузуу болза, совет улустун улуг чызып алышыңы болур турар.

Чурту индустриализацияны, көдө ажыл-агыйны кол-лективизацияны, анаа үндөшлөш, маңчүчү аңгыларын болган кижини кижэ маңчүчү чорукту төртүңдүрүп турар чыныгаларының болун уаутканы, эң ханы културга революцияны боттандырган, партияларын эки-тура өвезилең оларның аңы-дундалыңың бүдүрүлгөңгөң бол-ган бот-бодунга дузалыгыңыңа үндөшлөш хей нацио-налдык күрүнең тургусканы,—бо бүгү болза, Россияны күчүдү социалисттик күрүне кылдыр хуудулар деп улуг Лениннің баш удур көргөңиңиң бүрүн тилгелеш эң болган.

Совет улус бодунуң бүдүргөн улуг ажыл-хөвөрлөргөң чоргарарың өргөлдү. Ийи чалжык-ла партия совет килелер-ниң артемиңг коммунизмнің программасы-биле чарытганга орук-биле бурунгаар хажык чөк чорурчүчө кылгырын турар. Ленинизм болза, көдө-көдөдө диринг, амдыралды баштап турар өөрдөгү болур.

Социалисттик революцияны мырыңга өвезинде-ла Ленин-ниң чугулазы болза: «...социалисттик чарытгаларың өгөлөш, бистер ол чарытгалар келчинде барын чөгүм-на коммунисттик нийтиледик тургузарыңың өчөс сору-галыңың улаңган турар кылдыр мыдыг соругалың боттары-ныстың мурувуска толарай-биле тургузар журулду» (т. 27, арын 103). Ленинизм болза, нийтиледик хөг-жүдөшүнүн эң нарын хообуларыңа шын улаанышкыны

алырының, төөгүдүгү бодушкуннарың иштика харылаза-зын билериниң, оларның чорудулазын баш удур көөрүңү, бодунуң соондан улус массаларың бүдүрүлгөң өдөртпн чөру-ларының бодунар аргалың бистин партиямыска берип турар компас, күчүдүгү идеяны чөпсөк өз-лур.

Социалисттик нийтиледик тургузарың боттандырың доо-лар болган коммунизмнің ийи дугаар чадзыңче чөорту шыл-чир чорук болза, дөдө техника үндөшлөш социали-сттик нийтиледик бүдүрүлгү күштерин улам ийидай кайгам-чык улуу-биле өстүрерин, бүгү улус ажыл-агыйны электржилерин, экономикаың бүгү адырларында күш-азымың комплекслиг механизастарың, бүдүрүлгөң автоматчылыгың болган химиядыгың калбаа-биле хөгжүдөшүн көрүп турар. Бүгү нийтиледик бүдүрүлгөң күчүдүгү бурунгаар ол шимчөөшкүндөңгөң үндөшлөш болза, аар индустрияның дүргөдөң өвөдөш болуп турар.

Амыг үеде аар индустрияны хөгжүдөшүн бөдөк темптериниң өргөжөк чугула болур чорун дүжүн калыр болган кол-ла күштү чөк үлетпүрүн айттыгыларынче шынчыл болур кылдыр бадыткан турган артем болган практика ажылдакчыларының үе-көдөшүлөрүң өртөк үндөшүнүн өвезин, политиктиг хөвөрлөң болган ленинизмге үдүр иштика утказын партия сойгалан илереткен. Ол дөргө, чидирей ирик болган бистин үлүгүвусту чөпсөк чөк бодунар дөң теория-дыр. Ону практикага боттанды-рып болза, бүгү улус ажыл-агыйның бойлап-баксырамы, ажылчы чоннарың амыралың демиселниң кууданы, социалисттик күрүнең камгаланыр аргалыңың үздөшүң ол болур ийи.

Лениннің айтканы болза: «Социализмнің чарытгалык бодуңуң бөдүрүлгөң үндөшүн машиналың улуг үлетпүр болур. Ону үдүрүп чорур кижэ коммунист өвөс» (т. 32, арын 468). Аар үлетпүрүн, бүдүрүлгөң чөпсөк-хөвөрлөргөң бүдүрүлгөңиң колдоткан өвөдөшүн Ленин экономикадык хообу деп алаан. Бир өвөс ол хообу-ла капитализмге хамаарыштыр шынчыл болур болза, ийи чалжык-ла хамаарыштыр канчаар-ла аажок болган чөк катан улуг учур-дузалыг болу бөдө, чүдө дөргө чөдөшүң социалисттик нийтиледик индустриалдык хөгжүдө-шүн демиселниң талазы-биле каңдың-даа, өң-не сайырангай капиталисттик чурту дөдө ашкан турар журулду.

Аар индустрия социалисттик экономияны быжыг үндө-шүн, он туттунар оргалы болуп келген болган болур артар-даа. Бүдүрүлгөң күштери күчүдү көдүрүлгөң, чуртуң экономикадык күчүдү болган камгаланыр аргалың улам ийидай быжыгыларың, көдө ажыл-агыйны комплекс-лиг механизастарың боттандырың доозарың, улустун хөвөрлөң чүдүлери бүдүрүп турар адырларың күштүгү кө-дүрүлгөң соругалың чүдө аар индустрияны хөгжүдөшүн бөдөк темптериниң суурунга шийтирип болур. Дөдө техника үндөшлөш социалисттик бүдүрүлгөң үзүлгө чөккө өстүрүп база сайырангайыңың турган, бүгү нийтиледик үргүчү өзү турар материалдык болган културдуң өгөдөшкөң максималдык хандырың бөдө — социализмнің кол экономияны хообулу болур. Улустун чаагай чорун, он чөккөтөшкени болза, Коммунист партияның бүгү ажыл-чорудулазың дөдө соругалы болур. Чүдө аар индустрияны дүргөдөң хөгжүдөшүн улаңган партияның чыгыне шугу муон сонгаар-даа чайгылыш чөккө чорудар, бирги өзчөгөдө оттулар чүдү, металлургия үлетпүрүн, энергетиканы, машина туудушкуну-нун, химия үлетпүрүн, тулуг индустрияны бөдө темптер-биле бурунгаарлазың шимчедир. Ону улустун болган социалисттик күрүнеңиң үндөшүн өргө-ажыктары негеп турар.

Ленинизмге шынчыл партия бүдүрүлгөңиң чөпсөк-хөвөр-лөргөң колдыр өстүрүп турган, бүгү нийтиледик бүдүрүлгөңиң үздөшү чөк көдүрүлгөңүң хандырыңче улаңган бодунуң чыгыне шугу муон сонгаар-даа чайгылыш чөккө чорудар, бирги өзчөгөдө оттулар чүдү, металлургия үлетпүрүн, энергетиканы, машина туудушкуну-нун, химия үлетпүрүн, тулуг индустрияны бөдө темптер-биле бурунгаарлазың шимчедир. Ону улустун болган социалисттик күрүнеңиң үндөшүн өргө-ажыктары негеп турар.

Ону боттандыра энергетиктиң күчү-шылдарың үргү-чү өстүрери болган машина туудушкунун дүргөдөң хөгжүдөшүн онза улуг учур-дузалыг. Ленин мынчаар өөрт-көн: «...Бир өвөс Россия электри станцияларының болган кү-чүдүгү техниктиг дөргөлгөңиңиң сыймы чөккөң-биле шы-тыштыр болза, бистин коммунисттик ажыл-агый тургузуу-кунуусе келер үеги — социалисттик Европага болган Азияга үлөгөр-чөккө болу бөдө» (т. 31, арын 486).

Ажылчы агын, бистин өрткөчкөрүңөң, инженерлер-ви болган техниктивис аэлектрификацияның дөдө про-грамманы амдыралды боттандырың турар. Бешти беш чыл-дың чүдө дөрт чылдарың дүргөдөң үрөмк электростан-цияларың сөвөгөс бешти 500 хире алектростанциялары туткан болган калдырткан. Чүдө 1954 чылда ГОЭЛРО-нун дөдөшүнү планын өзүгүр баштайың он чылдың дүргөдөң ажылгага киргенден барык-ла ийи бүдүн чарык катап хей күчү-шылдарың электростанцияларга ажылгага кир-ген. Делегейде эң улуг — Куйбышевтиң гидроэлектростан-циясы болган таза-биле ажылгага кирген турар болган үлетпүргө тогун бөд, ондөң ийи талазы-биле күчүгү 2100 муң киловатт болур. Эң чөккү чылдары Сибириниң улуг хөв-өр-инде гидроэнергияны кайгамчык улуг туудулары тутту-ган турар, оларны бирөөн-де алдарың Днепрогэс күчү талазы-биле каш-даа катап ажар.

Аар индустрияны өвөс-чүрө болза, улус ажыл-агый-ның бүгү адырлары амыг үениң техникамы-биле чөпсөк турар машина туудушкуну болур. Эң чаа машина техника-сы—техниктиг дешпагелге үндөшүн. «Машиналарың бүгү-ле чөрагө хөйү-биле ашылдың кирер, машина техника-ны бодунар-ла агын-биле хөвөрлөргөңиң шылчир хөвөр» деп, Ленин мынчаар өөрткөн (т. 31, арын 478). Бот-өжү-рүң болган мактаныр чорукче кирбөс, делегейниң артемиңг болган техниканың эң чаа чедишкениниң дөдөшүн үргүчү турар, улус ажыл-агыйыңа мурунчы техниканы калбаа-биле негептер, совет артемиңг болган техниканы үзүлгө чөккө сайырангайыңар, бурунгаар шимчедир, каңдың-даа жөндөшкөңүңа, шынчыл болган дөдө-дөң чоруктарга үдүр шийтирип демисел чөраар деп партия бистин өрткөчкөрүңөң, инженерлериниң болган техниктериниң негеп турар.

Кижэ төрөлеткенге өвөшүн алган билгелериниң болган култураның хажык байластарының бүгү түнүн ажылдап турган, коммунизмни тургузар кырып деп Ленин хөй узаа онзаап демдеген чөраан. Хөвөр хөвөрлөң бурунгаар шимчө-вөс, шынчыл чорукка азы берген чорур, ол хире

ада-чурт болган приоритет дугайында эртем чугулаарың ка-таптарыңа ийи кижэ патриот өвөс. Өзүлүг патриот болза, бодунуң ажыл-чорудулазың кылдыр бистин чуртувустун өң-не мурунчы дүргүлгөңүңа, ук алдыр бар болуп турар делегейниң бүгү дүргүлгөңүңа даянган, совет артемиңг болган техниканың хөвөр кырында бирги черин хандырың, техниктиг дешпагел дөдө демиселчи болуп, бүдүрүлгөңиң дөдө көрүдүлгөңиң чедиң ап чорур кижэ ол болур.

Эштер! Коммунизмнің күчүдүгү, бүгү таза-биле сайыран-гай материалдык-бүдүрүлгөң суурун тургузарыңың улуг бол-ган нарын соругаларың шийтиришкөөн, көдө ажыл-агыйны айттыгыларыңа партия онза кичөөңейи салып турар. Көдө ажыл-агыйны күштүгү көдүрүлгөңүң чөккө партияның хөвөр-бүрү кичөөңейи салып келген болган салып турарың чөк болган аш-чөм үлетпүрүн улам ийидай чай-гылыш чөк хөгжүдөшүн соругалың шийтирип болбае.

Улу өңчүгү дөдөшкөңүңа хосталган көдө ажыл-агый «чөккөтөшкөңүңиң үениңче кирер болган нийтиледик чө-ле чөдүр саныг продуктуларың бөдө» дөдөшүн Маркс биле Энгельс баш удур көргөн (Чогаалдар, т. 5, арын 477). Ам, кажаң бистин социалисттик көдө ажыл-агыйны он бодун-ла салдыган бүгү бодунар аргаларың шын ажылгага нийтиледик чөдө чөдүр саныг продуктуларың берип болур, бодунуң хөгжүдөшүнүн шак ийидай чадзында чедиң келген. Тараа бүдүрүрүн 1960 чылда 10 миллиард пудтан өвөс өвөс-кө чөдүр болган мал ажылчының кол-кол продуктуларың бү-дүрүрүн ийи—ийи амык катап көвөдөңгөң соругалың ийи үдүргөн СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң доктаамы — улус ажыл-агыйның эң өң улуг соругаларың шийтир-лөргөң бүдүн, өртөк талазы-биле үндөшлөшкөн болган боттуг программаны бодун турар.

Пленумуң шийтирлөргөң боттандырың хажыктың муру-нунда дөдөшү дөдө бөдөдө болган бүгү өвөдөргө тараа чыныдамы көвөдөңгөң дөдө күжөңдөшкөңүңиң демиселчи, а ол ийидай дүжүт ажаан алышыңың үениңде чидир-ни улус-биле кызырарың негеп турар. 1956 чылга чөдүр 28—30 миллион гектар кур болган куруккан чөдөриң шийтөөңиң азыр көдө ажыл-агый бүдүрүлгөңиң бүгү адырларың үндөшүн болуп турар бистин тараа ажыл-агыйны быдык калдыртып болган амдык чыдар кайгам-чык улуг чер байлактарың өскө адыралга үрө-түңөдөңгөң ажылгаар артың берип турар, чүдө дөргө, чөк болза көдө ажыл-агый бүдүрүлгөңиң кол чөпсөк болур.

Партия тараа бүдүрүрүн көдүрүрүн ийи-не кыска болган дөдө чаданың амыктың орун—тарылга шөдөрүңиң тур-гузуу үндөшүн-биле өскөрткөн, 1960 чылга чөдүр куу-руза тарылганы 28 миллион гектардан өвөс өвөс кө-вөдөңгөң айткан. Ленин 1921 чылда-ла кукурузаның улуг артык үениң айттып турганы кайгамчыктыг чорук болур. Г. М. Бржановскийге чагаанга «кукурузаны пробагаларыңың болган тараачынарның кукуруза културалыңа... өөрдөриңиң өвөс хөй көчүгү ийидай болган көчүгү быжырымчалык бодан кылган хөвөрлөңиң ашылдып кызырың» ол негеп турган.

Кукуруза бүдүрүрүн улус-биле көвөдөңгөң ол дөргө, тараа ажыл-агыйны дөдө көдүрүрүн дөдөшү болур, а тараа ажыл-агыйны көдүрүрүн болза мал ажылчының айттыгы, бистин чуртувусту көдө ажыл-агый продуктуларыңың өз-бекшиң-биле база чык болган аш-чөм үлетпүрүн чыт-ө-биле дөдүр хандырыңың айттыгы шийтирлөргөңиң оруу болур. Бүгү көдө ажыл-агыйны күштүгү-биле көдө-рүңчө улаңган хөвөрлөңиң бүдүн систематизация СЭКП ТК-ның январь Пленумунуң шийтирлөргөң күжү болган мер-ген утааның илеретилгенге. Колхоочу тараачынарның, МТС-тер болган совхозтар ажылдакчыларың күчүдүгү патриотчу көдүрүлгөңүң, мурун

В. И. Лениннин тураскаалын кыдат улус мөңгөжидип турар

ПЕКНИ. Революциянын генийи, Совет Эвлюциянын Коммунисттик партиясынын болгаш делегейде бир дугааргы социалисттик күрүненин тургузучусу—Владимир Ильич Лениннин төртүнүн хунүден бээр 85 чыл оюн Кыдат Улус Республикасынын ажилчы чоннары апрель 22-де демделген. Бүгү чуртта байырагы хуралдар болуп өрткөзөн. Апрель 21-де илдың хуралдар Пекинге, Тяньцзиньге, Шанхайга, Каятояга, Шэньянга, Чундинге, Ханькоуга, Сяньпайга болгаш еске-даа хоорайларга болуп өрткөзөн.

Пекинни күрүне библиотеканында В. И. Лениннин төртүнүн хунүден бээр 85 чыл оюнга бараан болуруп ажалткан делегейге, Кыдаттын Коммунисттик партиясынын ТБ-ынын чанында Маркстыч, Энгельстын, Ленинни болгаш Сталинни ажалдырап оңуудуруунун бюрозунун организастваны Ленинни чогааларынын делегейге, а ол ишкан наймелалды сактарында болгаш парктарында фото делегейлерге хөй саным кижилер чораннар.

Кыдат солуннарга В. И. Ленинни портреттерин, оон амдыралынын, революст болгаш күрүне ажил-чорудулазынын дугайында чүүдлерин болгаш фотографаларын паргалылаа. Топ солуннар «Жениньжибао», «Гуаньжибао», «Гунжэньжибао» апрель 22-де мурунку чүүдлер билээннер.

декабрьда Таммерфорсе конференциясынын болгаш ажилчы бажынынын концерт залына амгы В. И. Ленин атты музейге В. И. Ленинни төртүнүн хунүден бээр 85 чыл болгаш оюнга холбаштырган кезже болган, «Финляндия — Совет Эвлюция» нитиселдиги даргазы, сейм депутаты С. К. Кильяни илетке кылган. Финляндияга хамаарышпас чорукту тыпсырынга Ленин улуг ролун Бильяни демделген.

(СЭТА).

В. И. Лениннин төртүнүн хунүден бээр 85 чыл оюн Финляндиянын ажилчы чоннары демделген

ХЕЛЬСИНКИ. Делегейде бир дугааргы социалисттик күрүненин тургузучусу В. И. Ленинни төртүнүн хунүден бээр 85 чыл болгаш оюн Финляндиянын ажилчы чоннары демделген эрттерген. Демократтык солуннар апрель 22-де В. И. Ленинни амдыралында болгаш ажил-чорудулазынга холбаштырган материалдарын, Ленинни портреттерин болгаш оон амдыралында тус-тус уелерин көргүзүп турар фото-чуруктарын паргалылаан.

Апрель 21-де Таммерге, 1905 чылдың

декабрьда Таммерфорсе конференциясынын болгаш ажилчы бажынынын концерт залына амгы В. И. Ленин атты музейге В. И. Ленинни төртүнүн хунүден бээр 85 чыл болгаш оюнга холбаштырган кезже болган, «Финляндия — Совет Эвлюция» нитиселдиги даргазы, сейм депутаты С. К. Кильяни илетке кылган. Финляндияга хамаарышпас чорукту тыпсырынга Ленин улуг ролун Бильяни демделген.

(СЭТА).

В. И. Ленин дугайында Пхеньянда фото-чурук делелгези

ПХЕНЬЯН. Кореянын төп телеграф агентственин дыңатканы болза, ССРЭ биле култура харылазынын иштелиши В. И. Ленинни төртүнүн хунүден бээр 85 чыл оюнга таварыштыр фото-чурук делелгезин Пхеньянга ажалткан. В. И. Ленинни амдыралында болгаш революст ажил-чорудулазында илзы-бүрт

делерин көргүзүп турар фото-чуруктарын делелгезе килген.

Коммунизм тудушкунунда Совет Эвлюциянын чедипшанынын, база ол ишкан Совет Эвлюциянын дуаламчылыгы биле болгаш турар КВДР-да катап тургузукун ажалдырап чедипшанынын хөй-хөй чуруктар көргүзүп турар.

(СЭТА).

Кыдатка күрүненин чаа ажил-агый черлерин тургузарына белеткел

ПЕКНИ. Сяньхуа агентственин дыңадып турарын баурап алырга, Хуань хемини ууну дургаар калба-делем оргу черде Ганьсу жомжуулам аян-күрт черлерде чер хемчөөшканын чорудуп турар. Аяа күрүненин чаа ажил-агый черлерин тургузар деп турар.

Ганьсу жомжуулам аян-күрт черлерини нити пөзү 650 муң гектар ажал турар. Ам үеде ол районнарда механазаттынган үш чаа ажил-агый черлерин тургускаан.

(СЭТА).

Болгарияда гидроэлектростанциялар тудушкуну

СОФИЯ. Бо чылын Болгарияга элөөн каш улуг-улуг гидроэлектростанциялар ажалгалга килген турар. Электри энергиянын бүүдүлдүгези дыма өзүп турар. Чаа станциялар 1944 чылда чуртта ажалдып кылп турган электри энергиянын 81 хууну берген турар.

Улуг гидроэлектростанцияларын бирөөн болуп Искыр хемде Сталин атты станциянын тудушкуну доостур чыган турар. «Ковалево» болгаш «Пасарел» деп электростанцияларда деригдер иткен кил

дымышканы дооступ турар. Искыр хемини суу капчаар-даа аажок улуг суг шыгжамын доа берген. Чыл төпчүзүне гидростанция бирги үлетпүр тогуп бээр.

Батыннын гидроэнерго-бедиринде тудушкун калбарган. Бүгү улустун ол тулууга 1955 чыл шиттирлеп чым болуп. Болгариянын «Петрохан», «Студен Кладец» болгаш еске-даа гидроэнерго-бедиринде туду ажалды калбарып турар.

(СЭТА).

Тайбынныч Бүгү-делегей Чөвүделинни Кыйгырынын адаанга ат салышканынын талазы-биле кампаниянын барыны Геранияда ажалтынганы

БЕРЛИН. АДН агентственин дыңадып турарын баурап алырга, герман хөй-шитини 20 көскү төлөөкчилерини чалаанын баурап эидере чепсегелинишилерге болгаш атомун дубайга белеткеле улур демиселдин лозучузууну ада-биле тайбын дээш демиселчилерини ужуражышканы болган. Ол ужуражышкына Тайбынныч Бүгү-делегей Чөвүделин атомун дайынга белеткеле улур Кыйгырынын адаанга ат салышканынын чымдазын Барыны Геранияга эгелээр

деп шиттирини хулаан алган. Ужуражышканынын кижилери тайбынныч Бүгү-делегей Чөвүделинни Кыйгырынын адаанга ат салышканынын талазы-биле кампанияга каттыжарыче Барыны Гераниянын чонун кыйгырган.

Ужуражышкына тайбынныч бүгү-делегей шанызынын лауреады Жанна Штерге баштаган ГДР-ниң болгаш Берлинниң төлөөкчилериниң төлөөдери база килришкөөр.

(СЭТА).

Иденни Англиянын консервативтик партиянын баштынынга сонгааны

ЛОНДОН. Рейтер агентственин дыңадып турарын баурап алырга, апрель 21-де барык-ла бир муң хире консерваторлар, оларын шитинде обшчалар палатасынын, лортулар палатасынын болгаш

консервативтик партиянын удурулазынын кезигүнери килришкен тускай хаалыг хуралга Иден Черчильдин орнуна, партиянын баштынынга соңуттурган.

(СЭТА).

Грецияда чаа чер шимчөөшкени

АФНЫ. Апрель 21-де 9 шах 20 минута турда Волосе хоорайнын девисээринге чаа күштүгү чер шимчөөшкени болган.

«Неа» солунун дыңадып турарын

баурап алырга, хоорай шутт бузулган. Биген болгаш балыгланган кижилер бар болуп турар.

(СЭТА).

Чили банкыда ажил соксадымышкыны

БУЭНОС АЙРЕС. Чилиниң күрүне бевдызынын албан-хаакчылары баштаар черини таварыштырып турар илзымышкыныга улур ажал соксадымышкынын чарлаан. Аргентинанын паргалызынын медээзи-биле алмрга Чилиниң чааа бо ажал соксадымышкынына харым кылдыр банкыны каш хонукта хаарын болгаш ажал соксадым турар беш муң кижини ажалдан үндүрер шиттирини хулаан алган.

«Демокрасиа» — деп Аргентин солун-

нун дыңадып турарын болза, Чилиниң банк албан-хаакчыларынын каттыжымынын күрүне банкынын ажал соксадым турар албан-хаакчылары-биле салгыч-сеткил каттыжымышкынын медээ кылдыр база профелделдериниң удуручуларын чуртта массалык-биле тудуп хорутлаар чорукту чорудуп турарына удураалганынын медээ кылдыр чили банкыларынын бүгү нити ажал соксадымышкынын чарлаар шиттирини үндүргөн.

(СЭТА).

Азия болгаш Африка чурттарынын конференциясында

БАНДУНГ, апрель 21. (СЭТА-нын тускай корреспондентизи). Политиктик комитеттин апрель 20-де болган хуралынын дугайында дыңадылган чугаалап турары болза төлөөлери баштынынын кижини өргелериниң болгаш политиктик проблемаларын дугайында айтырып чугаалашкан.

Экономиктик комитет болууну хун айтырымын беш айтырыгылардан илчин чугаалажырын бугун дооскан: экономиканын көгүлдөзүнде калы ажалдыкыга болгаш салыг талазы-биле калы ажалдыкыга дугайында. Ажалдык чогаалдып кылган графини баурап комитет конференциянын апрель 22-де плеварлыг хуралына килер болууну илеткелдини төлөөлери чугаалажып болуп дел комитеттин парлап үндүргөн кыйгырында чугаалап турар.

Конференциянын килришкөөрүнүн аразында «аштыгмас чөрдүлөөлери» үнеринге улуг идеге салып турган америка корреспонденттерин болгаш америка чыгыш төлөөлери санаваска, КУР-нун күрүне Чөвүделинни премьеры Чжоу Эн-лайнын апрель 19-та плеварлыг хуралга Азия болгаш Африка чурттарынын аразында баурап калы ажалдыкынын тургузарынач уланган чугаалажы конференциянын төлөөлери болгаш журналисти бөлүктөр улуг хандыкшы-биле утку алганнар. Чжоу Эн-лайнын чугаалажы илчөөн паралага база таарымчалыг кылдыр көргөн, конференцияга килрип турар чурттарын аразында тайбынныч болгаш калы ажалдыкынын бижимдеринче уланган дугурушкан шиттирлерин чедип алмынны боттот аргалары ам бар болуп турар деп паралага айткан турар.

Социалисттик лагериниң чурттарына улур элөөн чөнгөлөрүн кылтып, конференциянын ажалына сандарал кылмырын олар орадыжып турганын дээш финляния төлөө Ромулога болгаш ирак төлөө Джемалиге ойтур харым берип турар редакция чүүдү «Индонезиян обсервер» солун бижээр. Финляндия болгаш Ирак коммунизм дугайында боттарынын саналын чугаалап болуп, «илык болза-даа мону Азия болгаш Африка чурттарынын конференциянын кылмырын таарымчалык деп солун айткан турар. «Барыны талазы күрүнер Азия болгаш Африка чурттарынын бо конференциясында боттарынын медээкчилери бар болуп турар ишкан болуп турар... Ирак болгаш Финляндия коммунизмни бүүрү шаап, конференциянын кол сорулазын дуглап, барыны талазы кү-

рунелерин өрге-ажыктарынын камгалакчылары болуп турар» деп оон илчой мурунку чүүдө чугаалап турар.

«Бо үеде болгаш келер үеде Азия болгаш Африка чурттарынын хамаарышпас чорун хандырып, тайбынны камгалап тургаш, кезе-кезбөө турар күрүнерини аразында бот-боттарын эки бөлчүр талазы-биле кол сорулганы чедип алмын дээш бистиң бүгү күженишкениривасты каттыштырар ажурлук бис» деп солун түдөөнү бижип турар.

БАНДУНГ, апрель 21. (СЭТА-нын тускай корреспондентизи). Политиктик комитет палестина айтырынын, бот-шиттирлел дугайында айтырынын, расса илчой дорам-чылаарынын болгаш расса проблемаларынын дугайында айтырынын, Барыны Приянын, Алжирниң, Марокконун, Тунисниң хамаарышпас улустарынын проблемаларын база-ла чугаалажы көргөн.

Апрель 22-де комитеттер боттарынын ажалы үргүчүлүп турар.

Малайя улустун хөдөлмөшкени партиянын Бандунгта чедип келген төлөөкчилери Вудхал болгаш Исмаил Азия болгаш Африка чурттарынын конференциянын төлөөкчилерге Малайяда дайын чорудулажырын соксадымышкынын талазы-биле хемчөг алмын болгаш малайя улусу хамаарышпас чорукту тыпсырыче оларын кыйгырып турар негеле бижиктин бижимелин парлап үндүргөн. Конференция «Малайяга тайбын болгаш хамаарышпас чорук дугайында айтырыпта бүт таламын кичөөнелин салыр ажурлук», чүге дээрге «бо айтырып чүгө Малайянын болгаш Мурнуу-Чөөн Азиянын улустарына хамаарышпас чорук эвес, харым база ол ишкан тайбынны камгалаарына соңуургалды Азиянын болгаш Африканын бүгү улустарына хамаарышпас чорук деп Вудхал болгаш Исмаил демделгелээр. «Ам малайя айтырынын таарымчалыгын таарымчалыг үеи келген. СЕАТО-нун күштүгү болу бергеннин соонда, малайяда банк-кок чөвүлө хуралынын соонда Малайяга чыгыш ажалдыкынын соксадымышкынын чорукту чедип алган бо районун чурттарына дыка улуг уржуктары таварыштырып болуп чалава. Малайя колониялыг дарамалдан хосталбайн турар болза, күрүнериниң политиканын шылдыра олгу болуп, оон жокаларына айлы болуп артары бүтүдөө бийдингир

болуп ажурлук» деп оон илчой өл кыйгырында чугаалап турар.

Черле колониялыг тергилелди бүүрү шаап турар калы кылган декларацияны парлап үндүрерин болгаш колониялыг дармалын адаанда ам-даа турбушаан турар чурттар хамаарышпас чорукту чедип алырына дузылар дээш тодаргай бажынын кылмырын малайя улустун хөдөлмөшкени партиянын төлөөкчилери конференциянын кыйгырып турганнар. Илчой Вудхал болгаш Исмаил Малайяга дайын чорудулажырын соксадым программаны конференцияга түмөлөө. Бо программда көрдүлүп турар чүүдлер болза. 1) Болаашкынын доо-доруан соксадымышкынын чарлары; оон байдал дугайында хойлуларын күш-чок болдуруу; дайын чорудулажырына килришкен кижилериниң илчөө-хмалдадан хоступ болурунун маддылыгы; оон байдал дугайында хойлулар-биле шиттирген турган политика талазы-биле хоругдатырганынын шүптүлүн хостаары; Малайя болаашкынын соксадымышкынын долдуу-биле боттарлар дугайында чугаалажымышкынын ажалы; 2) улустун деткимчесин ап турар, политиктик кол-кол партияларынын тургускаан түр чазакка өрге-чагырганын шилчидип бөрүнчө бажынынын кылмын; улустар аразынын хинадазы-биле улуг назымды бүтү чонун килришкөөр үнчөөн хоступ болгаш бүтү нити соңуудаларга белеткелди чорудары; соңуудаларын түдөөнү тургустунган турар хойлу үндүрер чаа органын тура-соруун баурап келер үеде Малайя биле Англиянын аразында харылажыларын төдөрлөрү.

БАНДУНГ, апрель 21. Бүгүн Азия болгаш Африка чурттарынын конференциянын политиктик комитеттиң болгаш экономиктик база културлук калы ажалдыкыга айтырыларынын талазы-биле комитеттериниң хаалыг хуралдары үргүчүлүп турар.

Экономиктик калы ажалдыкыга айтырыларынын талазы-биле комитеттиң хуралынын дугайында дыңадылган чугаалап турары болза, комитет хун айтырынын бүтү айтырыларын, атомун энергиянын тайбын сорулааларга ажаллаар дугайында айтырынын килришкөөр чугаалажырын дооскан. Апрель 22-де комитет конференциянын пленарлыг хуралына килер илеткелди көөрүн дооскан.

Комитеттериниң хаалгач хуралдары-биле чергелештир тус-тус төлөөлери баштынынын аразында албан хуузунда эвес ужуражымышкынын болуп турар.

(СЭТА).

Москва—Варшава—Москва аразынын мотоцикл чарыгы

Апрель 21-де Москваның Киев вокзалына наймелалдык бүүдүлдүгезинин, албан черлеринин, өөрдилге черлеринин муң-муң төлөөкчилери, эки-тура нити-лелдин спортменери чыылганнар.

Шыге Москва—Варшава—Москва аразынын мотоцикл чарыгынын килришкөөр — ССРЭ-нин ДОСААФ командалы чыккалышкан. Оон составында—Польска-нын машина тудушкуну заводунун мастери В. Парамов, Москваның № 1 авто-септелге заводунун слесарь-инструментальциги В. Цветков, Ленинградтын демір орук транспортууну инженериниң институтуну студентини, спорт мастери А. Дежнев, Москва областын механика заводунун слесари В. Хорюков, спорттун алдарык мастери Ю. Король болгаш өскө-лөр-даа бар.

ССРЭ биле Польша Улус Республикасынын аразында наймелалдык кайы-кайыныга дуза ажалды болгаш дайын сөвүлүгени калы ажалдыкыга дугайында көрөөн чарган күндөн бээр он чыл болганыга холбаштырган чарышка алдар кылдыр митинг болган.

Польша Улус Республикасынын болгаш Совет Эвлюциянын күрүне гимнлерин ырдадып күлүстөөн.

Таптыр-ла 9 шах 30 минута турза ССРЭ-нин ДОСААФ командалык спорттун хулаан алган болгаш Варшавага чоруккан.

(СЭТА).

Редактор Д. О. БЕГЗИ.

Бандунгта төлөөлериң баштыңчыларынын хуралынын дугайында дыңадыг

ПЕКНИ, апрель 21. Бандунгта Сяньхуа агентственин корреспондентизиниң медээлери-биле алырга, апрель 20-де Азия болгаш Африка чурттарынын конференция-

сында төлөөлериң баштыңчыларынын хуралынын соонда, төлөөлериң баштыңчылары кижиниң өргелериниң дугайы болгаш Па-

лестин айтырыны чугаалажыканын парлап үндүргөн дыңадылган чугаалап турар.

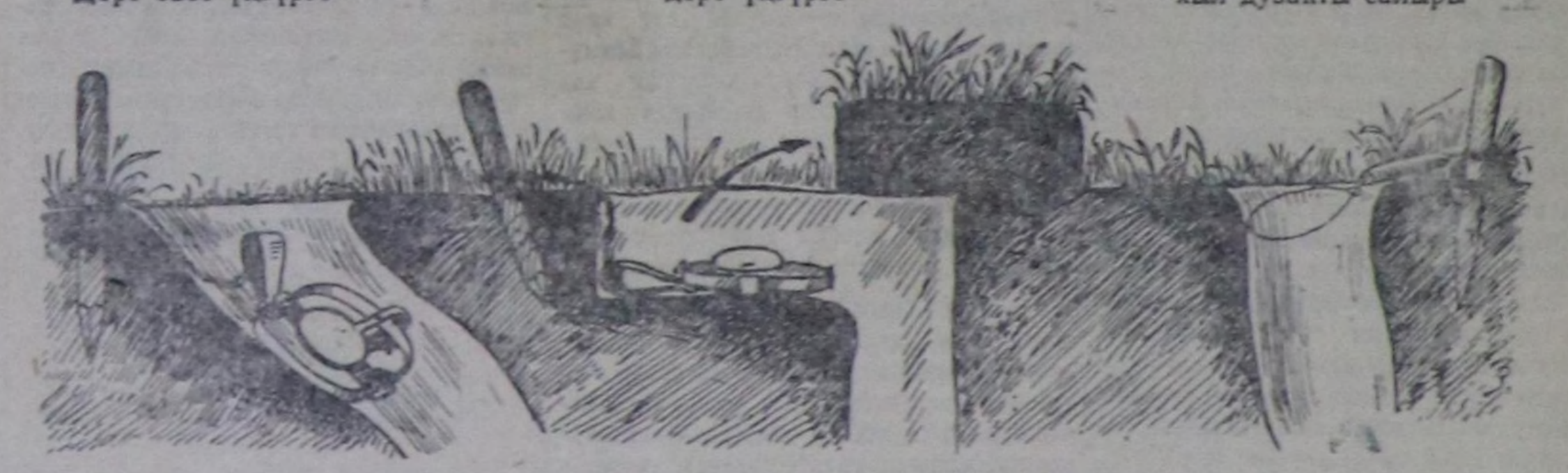
(СЭТА).

Көдээ ажил-агыйнын хоралакчылары—өргелерни узуткаңар!

Өргелер тараага улуг когаралдарны чедирип турарлар. Бир өрге чай дургузунда 16 килограмм чедир шилитинген тарааны чок кылып турар деп чүвени билер херек.

Хэжчилерни өлүрер чорук хоралакчылардан шөлдерни арыглап, белгикел контораларына миллион-миллион рубль өртектиг үлетпүрге херектиг өлүк чиг-эдин дужаар арганы бээр.

КАПКАЛААРНЫ САЛЫРЫНЫҢ АРГАЛАРЫ

Дорт эвес үнгүрге

дорт үнгүрге

хыл дузакты салыры

Өргелерни үнгүрге салган капкалар-биле өлүрери хамыктын дээрзи ол.

Эки өргечилер хун дургузунда 70—80 капкалар-биле 300 чедир өргелерни өлүрүп, дужааган кештериниң өртөөнге 300 чедир рубльди ап турарлар.

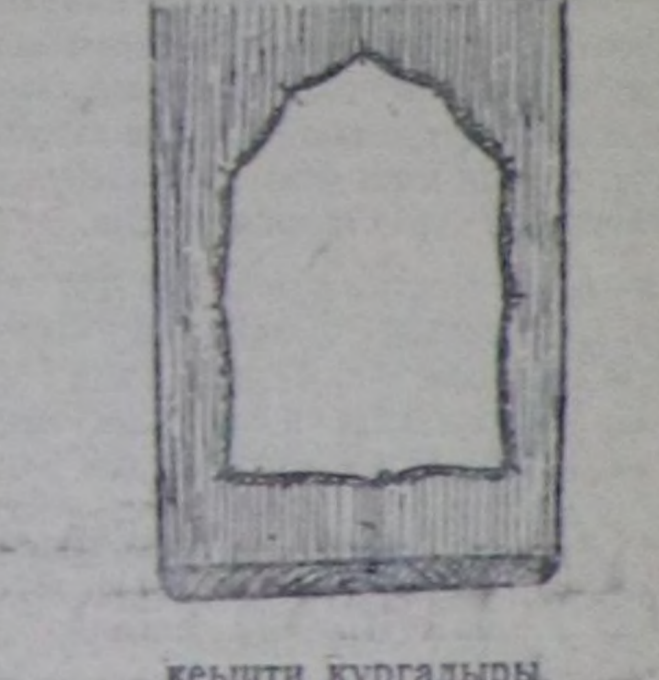
Кажан өргелер үнгүрүндөн үнүп турар эрте чакы үеде оларнын кештери улам-на үнелиг болгаш оларны чок кылырынга таарымчалыг.

Капканы салырга демір хүүрек азы бижек-биле ширикти оя кешкеш үнгүрүнүң аскынын кырынга салыр.

Хэжчилерни кезин доруан сояр херек. Кешти соярда иштин дургаар чара өрөөш, ам сояр

Кудуруун болгаш дыргактары союп каптар. Союган кештиң чаан сивирип каптар (чагны бижек-биле си-

вирер) болгаш хөлөгелиг черге калбак ыяш кырынга азы черге херек.

Өрүүрүнүң шугуму

кешти сивирери

кешти кургадыры

Өргелерни капкалар, дузактар-биле болгаш үнгүрүнче суг кудуп тургаш өлүрүнер. ӨРГЕЛЕРНИҢ КЕШТЕРИНИ БЕЛЕТКЕЛ КОНТОРАЛАРЫНГА БОЛГаш ЗАГОТЖИВСЫРЬЁНУН АГЕНТИЛЕРИНГЕ ДУЖААНАР. «Заготживсырьёну» Тува область конторазы.